

Õiguskantsler

Teie 01.11.2023 nr

Meie 19.12.2023 nr 14-1/231572/2306479

Tasu hooldekodukoha eest

Lugupeetud avaldaja

Kirjutasite, et Teie isa peab nüüd maksma hooldekodukoha eest rohkem, kui ta varem maksis, kuigi riik on lubanud, et 1. juulil jõustunud hooldusreformi tulemusel inimeste hoolduskulud vähenevad. Lisasite, et samas on kohalik omavalitsus võtnud enda kanda 650 euro ulatuses hooldustöötajate tööjõukulusid.

Mõistan, miks hooldekodukohtade hinnatõusu tagajärjel tunnete, et hooldusreformi eesmärk ja tegelik elu ei ole omavahel kooskõlas. Lubati ju abivajajatele tagada hooldekodukoht keskmise vanaduspensionini eest ning vähendada abivajaja pereliikmete osalust hooldekodukulude katmisel.

Kohalikud omavalitsused vastutavad hooldekodukohtade kättesaadavuse eest. Õiguskantsler saatis 2016. aastal kohalikele omavalitsustele [ringkirja](#), milles selgitas, mis on nende kohustused. Kokkuvõtlikult:

- 1) vallad ja linnad on olnud kohustatud korraldama hooldekodukoha inimesele, kes oma abivajaduse tõttu seda vajab;
- 2) vallad ja linnad peavad aitama abivajajaid ja nende peresid kohaliku omavalitsuse korraldatud hooldekodukoha eest tasumisel, järgides reeglit, et inimeselt võetav kohatasu ei tohi olla nii suur, et see takistab abi saamast;
- 3) abivajaja pere osaleb valla või linna korraldatud hooldekodukoha eest tasumisel vaid perekonnaseaduses ja kooseluseaduses ette nähtud juhtudel ja ulatuses.

Hooldusreform ei ole neid reegleid muutnud. Küll aga pandi reformiga kohalikele omavalitsustele kohustus katta hooldekodukoha maksumuses sisalduvad hooldustöötajate kulud. Inimesel tuleb kanda ülejäänud hooldekodukoha kulud (majutus-, toitlustus- ja muud kulud).

Kohaliku omavalitsuse ülesanne on välja selgitada, kui suures ulatuses on inimesele ja ta perele majutus-, toitlustus- ja muude kulude kandmine jõukohane. Inimesel tuleb ka nendest kuludest katta vaid see osa, mis on tema olukorda arvestades kohane. Kohalik omavalitsus peab tagama, et inimesele jääb pärast hooldekodukoha eest tasumist raha näiteks retseptiravimite, abivahendite ja muu vajaliku ostuks ning raha oma väikeste kulutuste tarbeks.

Järgnevalt kõigest pikemalt.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tasu teenuse eest

1. Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus (edaspidi hooldekodukoht) on sotsiaalteenus, mille kättesaadavuse eest vastutab see vald või linn, kus inimene rahvastikuregistri andmete kohaselt elab. Enne rahastamisotsuse tegemist peab see vald või linn välja selgitama inimese abivajaduse ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 15 lg 1, § 22¹ lõige 1) ja mis abi ta vajab (SHS § 3 lg 1 p 1) ning hindama, kui palju on inimene võimeline maksma sotsiaalteenuse eest (SHS § 16 lõige 2).

2. Seadus ütleb, et sotsiaalteenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamise takistuseks (SHS § 16 lg 3). Maksevõime hindamisel võetakse arvesse inimesele osutatava sotsiaalteenuse mahtu, teenuse maksumust ning inimese enda ja tema perekonna majanduslikku olukorda (SHS § 16 lõige 2). Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes määrab kohalik omavalitsus teenusesaaja omaosaluse suuruse.

3. Alates 1. juulist 2023 peab valla- või linnavalitsuse korraldatud hooldekodukohta maksumuses sisalduvad hooldustöötajate kulud kandma kohalik omavalitsus, inimene neid kulusid katma ei pea. Nende kulude hulka loetakse hooldustöötajate ja abihooldestöötajate 1) tööjõukulu; 2) tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulu; 3) tervisekontrolli ja vaktsineerimise kulu; 4) koolituskulu (SHS § 22¹ lõiked 1 ja 2). Teenusesaaja on kohustatud tasuma teenuskoha maksumusest majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (SHS § 22¹ lõige 4). Seda osas, milles sotsiaalteenuse mahtu, teenuse maksumust (tasu majutus-, toitlustus-, jm kulude eest) ning teenust saava inimese ja tema perekonna majanduslikku olukorda arvestades on kohane temalt küsida (SHS § 16 lõiked 2 ja 3).

4. Omaosaluse väljaselgitamisel tehakse kindlaks teenusesaaja sissetulek (riikliku pensioni, kogumispension, töövõimetoetuse ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu suurus). Kui teenusesaaja sissetulek on väiksem kui Statistikaameti avaldatud eelarveaastale eelnenud aasta teise kvartali keskmise vanaduspension suurus (2023. aastal on see 635,89 eurot), hüvitab vald või linn ka teenusesaajalt küsitava tasu ja tema sissetuleku vahe. Hüvitatakse mitte rohkem kui eelmise aasta teise kvartali keskmise vanaduspension suurus ja teenusesaaja sissetuleku (riikliku pensioni, kogumispension ning töövõimetoetuse ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu) vahe (SHS § 22¹ lg 5). Näiteks kui inimene saab töövõimetoetust 558 eurot kuus ning valla korraldatud hooldekodukoht maksab 1200 eurot, millest 525 eurot moodustavad majutuse, toitlustuse ja muud kulud, siis vahet ei hüvitata, kuna inimese sissetulek ületab tema tasutatavat osa. Kui aga valla korraldatud hooldekodukoht maksab 1500 eurot, millest majutuse, toitlustuse ja muud kulud moodustavad 700 eurot, siis on vald igal juhul kohustatud katma nendest kuludest 77,89 eurot ($700 - 558 = 142$; $635,89 - 558 = 77,89$; $142 > 77,89$).

5. Seejärel tehakse selgeks inimese vajadused, põhjendatud kulud ning varaline seis, sealhulgas see, kas abivajajal on õigus saada pereliikmetelt ülalpidamist, nagu näeb ette [perekonnaseadus](#). Kui tal on õigus ülalpidamist saada, hindab valla- või linnavalitsus, kas pereliikme muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades on ta võimeline andma abivajajale pereliikmele ülalpidamist, kahjustamata enese tavalist ülalpidamist (perekonnaseaduse § 102 lg 1, [kooseluseaduse](#) § 10 lg 1). Inimeselt võetava tasu suuruse leidmisel saab valla- või linnavalitsus selle hinnanguga arvestada (vt Riigikohtu 31.03.2020 otsust nr [3-18-1168/52](#), p 10). See hinnang ei kohusta pereliiget selles suuruses ülalpidamist andma, vaid näitab üksnes seda, milline on abivajaja majanduslik olukord siis, kui ülalpidaja talle ülalpidamist annaks.

6. Lõpuks leitakse teenuse maksumust, mahtu ning teenuse saaja ja tema pere majanduslikku olukorda arvestades kohane tasu, mida võib inimeselt teenuse eest küsida. Selle tegemisel

arvestatakse ka seda, et inimesele peab jääma raha nt retseptiravimite, abivahendite jms ostuks ning raha oma väikeste kulutuste tarbeks.

Tasu suuruse muutmine

7. Kui Teie isa abivajadust ja hooldekodukoha eest maksmise võimet on hinnatud enne hooldekodu kohatasu suurendamist, võib olla mõistlik taotlema valla- või linnavalitsuselt Teie isalt võetava tasu vähendamist. Kui Teie isa pole uue tasuga nõus või kui kohalik omavalitsus keeldub tasu vähendamast, võib Teie isa kaaluda kohaliku omavalitsuse otsuse vaidlustamist. Selleks võib ta 30 päeva jooksul pärast otsuse saamist esitada valla- või linnavalitsuse otsuse peale vaide (vt [haldusmenetluse seaduse](#) § 71 jj) või kaebuse halduskohtule ([halduskohtumenetluse seadustik](#), [kohtute veebileht](#)). Kaebuse halduskohtule võib esitada ka pärast vaideotsuse saamist.

Mõnel juhul võib olla kasulikumgi esitada kõigepealt vaie ja oodata ära vaideotsus, sest niiviisi saab teada põhjendused, miks vald või linn on just sellise otsuse teinud. Seejärel saab kaaluda, kas on otstarbekas pöörduda halduskohtusse. Kohtusse pöördumisel saab arvestada vaideotsuses esitatud valla- või linnavalitsuse argumentidega. Kohtusse pöördumise kohta leiab teavet nt [kohtute veebilehelt](#). Halduskohtus pole inimesel advokaadi abi üldjuhul vaja kasutada.

Loodame, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise